

**LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS KANCELIARIJA
VIEŠOJO VALDYMO GRUPĖ**

PAŽYMA

**DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS NUTARIMO PROJEKTO „DĖL
LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMO RINKIMŲ ĮSTATYMO NR. I-2721 5-1, 25, 35, 58, 61,
78, 82 IR 95 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO IR PAPILDYMO BEI PAPILDYMO 59-1, 65-1,
78-1 STRAIPSNIAIS ĮSTATYMO PROJEKTO NR. XIIP-4840“ PROJEKTO
(toliau – Projektas)
(TAP NR. TAP-20-1078; TAIS NR. 20-8789)**

2020-06-15 Nr.
Vilnius

Projekto rengėja: Teisingumo ministerija

Projekto tikslas: atsižvelgiant į Seimo valdybos 2020 m. gegužės 26 d. sprendimą Nr. SV-S-1631, pateikti Seimui Vyriausybės išvadą dėl Seimo rinkimų įstatymo Nr. I-2721 5-1, 25, 35, 58, 61, 78, 82 ir 95 straipsnių pakeitimo ir papildymo bei papildymo 59-1, 65-1, 78-1 straipsniais įstatymo projekto Nr. XIIP-4840 (toliau – SRĮ projektas).

Dabartinė situacija:

Projekto rengėjai: Seimo nariai Juozas Bernatonis, Gediminas Kirkilas, Rimantas Sinkevičius, dalyvaujant buvusiam VRK pirmininkui Zenonui Vaigauskui.

Anot rengėjų, SRĮ projektas parengtas atsižvelgiant į COVID-19 ligos keliamą grėsmę ir būtinybę išsaugoti visuotinius demokratinius rinkimus, nedidinant COVID-19 ligos plitimo grėsmės. Rengėjų nuomone, viena iš efektyviausių priemonių saugantis COVID-19 ligą sukeliančio viruso plitimo būtų internetinis balsavimas, kuris leistų sumažinti viruso plitimo grėsmę tarp rinkėjų bei rinkimų komisijų narių.

Atsižvelgiant į tai, SRĮ projekto rengėjai siūlo Seimo rinkimų įstatymą papildyti nuostatomis dėl internetinio balsavimo: reglamentuoti tokio balsavimo tvarką, slaptumo užtikrinimą, rinkėjo tapatybės nustatymą, elektroninių biuletenių šifravimą, elektronines balsadėžes, balsų skaičiavimą internetiniame balsavime ir kt.

Nurodoma SRĮ projektui įgyvendinti reikalinga orientacinė suma – nuo 1 iki 3 mln. eurų, tačiau rengėjų vertinimu šis suma yra labai apytikrė ir tikslintina.

Projekto esmė: Projektu siūloma iš esmės **pritarti SRĮ projekto tikslui** įteisinti balsavimą internetu kaip vieną iš priemonių saugantis COVID-19 sukeliančio viruso plitimo, **tačiau nepritarti SRĮ projektui dėl šių priežasčių:**

1. Balsavimo internetu įgyvendinimas reikalauja papildomų finansinių išteklių ir laiko.
2. Balsavimui internetu įteisinti ir užtikrinti sklandų jo veikimą būtina atlikti informacinės sistemos pažeidžiamumo bandymo darbus. Vyriausybė 2020 m. birželio 3 d. nutarimu Nr. 577 patvirtino penktosios kartos judriojo ryšio (5G) plėtros 2020–2025 m. gaires. Tikimasi, kad būsimą 5G ryšio infrastruktūrą bus galima pritaikyti ir kuriant balsavimo internetu informacinę sistemą.
3. Seime 2018 m. kovo 6 d. jau yra registruotas Vyriausybės pateiktas Balsavimo internetu pagrindų įstatymo projektas Nr. XIIP-3879(2), kuriame numatyta kitokia balsavimo internetu įgyvendinimo tvarka, taip pat numatomas visų rinkimus ir referendumus reglamentuojančių įstatymų, o ne vien tik Seimo rinkimų įstatymo, pakeitimas. Šiuo įstatymo projektu siūloma aiškiau ir plačiau apibrėžti ne tik pagrindinius balsavimo internetu principus, rinkėjo balso prioriteto, balso

patikrinimo ir anuliavimo taisyklės, balsavimo paslapties užtikrinimo principus, bet ir rinkėjo tapatybės nustatymo aspektus, informacinės sistemos steigimo pagrindus, jos funkcinius, saugumo ir audito reikalavimus.

4. SRĮ projekte siūloma nustatyti, kad Lietuvoje balsuojančio rinkėjo tapatybę nustatoma naudojantis Valstybės informacinių išteklių sąveikumo platforma, funkcionuojančia pagal Valstybės informacinių išteklių valdymo įstatymą, o užsienyje balsuojantys rinkėjai savo asmens tapatybę galės patvirtinti naudodami savo piliečio asmens tapatybės kortelės arba piliečio paso duomenis. Toks rinkimuose dalyvaujančių rinkėjų identifikavimo būdas nebūtų saugus, kadangi svarbu ne tik nustatyti asmens tapatybę, bet ir užtikrinti, kad internetu balsuotų tik rinkimų teisę turintys rinkėjai.

5. SRĮ projekte neapibrėžiamos balsavimo internetu, elektroninės balsadėžės, elektroninio biuletenio savokos, nėra siūloma balsavimo internetu sistemą pritaikyti neįgaliųjų rinkėjų poreikiams bei nenumatomi apribojimai, kurie neleistų pasinaudoti kito asmens atpažinimo elektroninėje erdvėje informacija. Įstatymo projekte nėra nuostatų, reglamentuojančių informacinės sistemos saugos ir veikimo per rinkimus auditus, taip pat nėra siūloma nustatyti balsavimo internetu rinkimų tvarkos pažeidimus, kurie turės įtakos rinkimų rezultatams ir balsavimo internetu pripažinimui negaliojančiu.

Taip pat projektu siūloma Seimui įteisinti balsavimo internetu priemonių įgyvendinimą nuosekliai – pirmiausia išbandyti rinkimuose vienoje vienmandatėje rinkimų apygardoje ar balsuojant užsienyje, pavyzdžiui, Pasaulio lietuvių vienmandatėje rinkimų apygardoje, kurioje galimybė balsuoti tokiu būdu būtų itin aktuali, ir tik išanalizavus rezultatus priimti sprendimą dėl tokio balsavimo būdo taikymo rinkimuose.

Derinimas: Atsižvelgiant į tai, kad Projektas patenka tik į Teisingumo ministro valdymo sritį, projektas su kitomis institucijomis derintas nebuvo. Projekto rengimo metu gautas Vyriausiosios rinkimų komisijos nuomonė, kad įdiegti ir ištestuoti informacinę sistemą, skirtą balsavimui internetu, iki 2020 m. Seimo rinkimų nėra galimybių.

Atitikimas Vyriausybės programai: projektas neprieštarauja Vyriausybės programai.

Dalykinio vertinimo išvada: Siūlome Projektą teikti į **Tarpinstitucinį pasitarimą**.

Patarėjas

Audrius Kasinskas

